

B19

2172

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П.Драгоманова

ВАСИЛЕНКО Алла Миколаївна

УДК 811.161.2'373.2

УКРАЇНЬСЬКА МІФОЛОГІЧНА ЛЕКСИКА
В ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ ХІХ ст.

10.02.01 – українська мова

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

НБ НПУ
імені М.П. Драгоманова

Київ – 2004

100310078

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі української мови Ніжинського державного педагогічного університету імені Миколи Гоголя, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент
Бойко Надія Іванівна,
Ніжинський державний педагогічний
університет імені Миколи Гоголя,
завідувач кафедри української мови.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор
Сологуб Надія Миколаївна,
Інститут української мови,
провідний співробітник відділу
стилістики та культури мови;

кандидат філологічних наук, професор
Шевчук Світлана Володимирівна,
Національний педагогічний
університет імені М.П.Драгоманова,
завідувач кафедри культури
української мови.

Провідна установа – Інститут філології Київського національного
університету імені Тараса Шевченка, кафедра
сучасної української мови, Кабінет Міністрів
України, м. Київ.

Захист відбудеться "16" березня 2004 р. о 14³⁰ годині на
засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.053.04 у Національному
педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова, 01601, м.Київ,
вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного
педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, 01601, м.Київ,
вул. Пирогова, 9.

Автореферат розіслано "5" лютого 2004 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Гальона Н.П.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

У системі мовних засобів, побудованій на національно-культурній традиції, значне місце відводиться міфологічним номінаціям. Мовна сутність міфу як компонента духовного розвитку нації розкривається на лінгвосеміотичному рівні в процесі декодування згорнутого національно-культурного змісту. Міфонімія формує специфічний комплекс номінаційного простору мови, актуалізуючи ідіоетнічний потенціал духовної культури. У лінгвістиці міфонім розглядається в межах ономастичного простору (Н.Колесник, В.Вересаєв, Н.Подольська) або як апеллятивна назва об'єкта міфологічної свідомості (І.Желсзняк, В.Гуторов). Сучасна наукова думка в галузі пізнання міфологічного досліджує номінації, які семантично пов'язані з концептами міфобуття. Міфологічно маркованими визначаються не тільки пантеїстичні й пандемоніологічні найменування, а й номени, що позначають специфіку міфологічного світогляду нації. Отже, до складу міфолексики зараховуються особові імена давньоаязичницьких богів, загальні назви божків і божеств, демонологічні, архетипні, астральні, топонімні номінації, а також найменування тварин і рослин, які в контексті художньої творчості набувають міфологічної маркованості.

Міфологічна лексика, відображаючи фрагменти міфологічної свідомості, становить одну з лексичних мікросистем мови. Її специфіка виявляється передусім через аналіз семантики міфонімів, установлення способів їх називання, дослідження міфолексем у функціональному аспекті. Звернення до міфологічних номінацій зумовлене широким і різнобічним інтересом лінгвістів, фольклористів, етнографів до міфологічного матеріалу. Сутність поняття міфу та його словесного вираження в різних аспектах досліджували філософи, історики, етнографи (М.Грушевський, Ю.Павленко, О.Афанасьєв, М.Васильєв, О.Золотарьов, О.Лосєв, Є.Мелетинський, Б.Рибаков, С.Токарев), мовознавці (О.Потебня, В.Вересаєв, Р.Ахметьянов, Т.Гамкрелідзе, В.Іванов, В.Топоров, Г.Уфїмцева, Р. Якобсон та ін.).

Окремі аспекти аналізу української міфопоетичної лексики висвітлювалися в працях Н.Сологуб, С.Єрмоленко, Т.Лукінової, Н.Молотасвої, Т.Бовсунівської, М.Зубова, Н.Хобзей, В.Гуторова. Фрагментарність досліджень української міфологічної лексики зумовлює необхідність ґрунтовних студій цього лінгвістичного матеріалу.

Актуальність вивчення міфологічної лексики визначається особливим місцем, семантичною та функціональною специфікою цієї мікросистеми, незначною кількістю спеціальних досліджень проблеми та потребами вдосконалення опису міфонімів як однієї з лексичних груп української мови. Як відомо, міфологеми

корелюють із національним баченням світу (міфолексика виступає вербальним кодом міфологічних уявлень і світосприйняття) та репрезентуються в контексті відповідних етнокультурних та художньо-мовних систем. Міфологічна система номінування виявляє свою специфіку на лінгвокультурному рівні, оскільки міфологічно марковані терми позначають особливі десигнати міфологічного буття. Тому спеціальні лінгвістичні студії цього матеріалу сприятимуть глибшому розумінню духовного життя українців, що є надзвичайно актуальним у наш час – у період повернення до витоків національної культури, глибокого дослідження ментальних особливостей етносу.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами. Тема дисертаційного дослідження пов'язана з науковою проблемою кафедри української мови Ніжинського державного педагогічного університету імені Миколи Гоголя “Мова і стиль письменників Полісся”.

Мета роботи – з'ясувати структурно-семантичні особливості міфологічної лексики, уживаної у творах українських романтиків XIX ст.; проаналізувати значеннєву структуру міфонімів і можливості їх сполучуваності з іншими лексемами в контексті; простежити специфіку функціонування міфологічних номінацій у художніх текстах.

Міфологічні номінації української мови досліджуються в дисертації як одиниці умовно словникові та текстоцентричні. Тому в роботі розглядається функціонування міфолексем як узувальних одиниць у новому текстовому оточенні.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких основних завдань:

- виявити склад українських міфонімів у художніх творах XIX ст.;
- охарактеризувати міфологічні номінації з погляду їх структурно-семантичних особливостей;
- описати специфіку номінування об'єктів міфологічного світу;
- дослідити міфологічні номінації як компоненти художньо-образної структури романтичної творчості;
- визначити вплив позамовних чинників на значеннєву структуру міфонімів.

Об'єктом дослідження є одна з лексико-семантичних груп лексичної системи української мови – сукупність міфологічних номінацій, уживаних у творах письменників-романтиків XIX ст. *Предметом* наукового аналізу визначено структурно-семантичні й функціонально-стилістичні особливості міфоназв у художньо-образній системі літературних творів окресленого хронологічного періоду.

Джерельна основа дослідження – це тексти українських письменників XIX ст., оскільки в романтичній творчості актуалізується роль міфологем як одного з елементів естетосфери українського романтизму. Висока продуктивність уживань міфологічних назв простежується в українській літературі доби романтизму, тому що визначальними особливостями художньо-образної системи цього часу є тісний зв'язок із фольклором. Підготовка фактичного матеріалу дисертації здійснювалася шляхом суцільної вибірки міфологічних номінацій із романтичних творів українських поетів (Л.Боровиковського, М.Костомарова, А.Метлинського, О.Афанасьєва-Чужбинського, В.Забіли, П.Білецького-Носенка, Є.Гребінки, І.Манжури, П.Гулака-Артемовського та ін., а також окремих ранніх творів Т.Шевченка), прозаїків (О.Стороженка, П.Куліша, Б.Грінченка, Г.Квітки-Оснoв'яненка, І.Нечужа-Левицького, Ганни Барвінок та ін.), драматургів (М.Костомарова, В.Дмитренка, І.Бужаненька, Кирила Тополі, Я.Кухаренка та ін.). Фактичним матеріалом дослідження послужила також картотека міфологічних номінацій, укладена на основі фундаментальних лексикографічних праць: Словника української мови: В 11-ти т. (К.: Наукова думка, 1970 – 1980), Словаря української мови Б.Грінченка: У 4-х т. (К., 1907 – 1909), Великого тлумачного словника сучасної української мови (К. – Ірпінь: Перун, 2001), Програми для збирання матеріалів до лексичного атласу української мови Й.О.Дзєндзелівського (К.: Наукова думка, 1981)) та спеціальних міфологічних словників (Славянская мифология: Энциклопедический словарь (М., 1995), Мифологический словарь / Под ред. Е.М.Мелетинского (М., 1991), Словник давньоукраїнської міфології С.Плачинди (К., 1993), Словник імен богів давньоукраїнської міфології В.Волочая (Вінниця, 2001)).

Характер дослідження зумовив необхідність комплексного використання таких *методів*: 1) описового з його прийомами: а) зовнішньої інтерпретації, б) соціологічним, в) логіко-психологічним, г) міжрівневої інтерпретації, г) внутрішньої інтерпретації; 2) структурного з його методиками: а) дистрибутивного аналізу, б) компонентного аналізу.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше на матеріалі української мови здійснено комплексний аналіз семантико-стилістичних особливостей міфологічної лексики в ідіолекті письменників XIX ст.; визначено специфіку семантичної організації міфологічних номінацій; охарактеризовано міфоніми як засіб стилетворення в художній літературі; з'ясовано мовні та позамовні чинники, що актуалізують значеннєву структуру міфонімів у художніх текстах; досліджено міфологічні номени як фрагменти національно-мовної моделі світу, що знаковим способом відображають об'єкти міфобуття, слугують засобом

відтворення міфологічних уявлень як сегмента духовної культури.

Теоретичне значення роботи полягає в тому, що результати дослідження дають додаткові наукові відомості про культурно марковану мікросистему української мови. Матеріали дисертації можуть бути використані для подальшого вивчення теоретичних питань, пов'язаних із функціонуванням міфоназв у художніх текстових структурах. Теоретичні узагальнення та висновки з проблеми взаємозв'язку лінгвістичних одиниць і категорій культури мають також важливе значення для порубіжних наукових галузей (лінгвостилістики, етнолінгвістики, психолінгвістики), а також для суміжних гуманітарних дисциплін (культурології, етнології).

Практичне значення отриманих результатів визначається тим, що матеріали дисертації можуть бути використані в курсах лінгвістичних дисциплін (зокрема, лексикології, стилістики, лінгвістичного аналізу художнього тексту, частково – фразеології та дериватології). Матеріали дослідження можуть використовуватись у проведенні спецкурсів і спецсеминарів на філологічних факультетах університетів, у написанні курсових, дипломних і магістерських робіт, у підготовці посібників із мовознавчих і етнокulturологічних дисциплін.

Апробація та впровадження результатів роботи. Результати дисертаційного дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри української мови Ніжинського державного педагогічного університету імені Миколи Гоголя, на звітних наукових конференціях молодих учених у Ніжинському державному педагогічному університеті імені Миколи Гоголя. Основні положення дисертаційної роботи виголошувалися на Міжнародних наукових (“Слов’янський світ на порозі III тисячоліття” (Гомель, 2001), “Слов’янська фразеологія в ареальному, історичному й етнокulturному аспектах” (Гомель, 2001), “Мова і культура” (Київ, 2002)) і науково-практичних конференціях (“II Гоголівські читання “М.В.Гоголь і світова культура” (Москва, 2002), “Іван Огієнко і розвиток національної освіти, науки і культури” (Житомир, 2002), “Проблеми викладання та вивчення російської мови в школі та вищому навчальному закладі на сучасному етапі” (Ніжин, 2001)), на Всеукраїнській науковій конференції “Історія української лінгвістики” (Ніжин, 2001). Зміст роботи висвітлено в 9 публікаціях.

Матеріали дисертаційного дослідження було використано у викладанні курсу сучасної української літературної мови на філологічному факультеті Ніжинського державного педагогічного університету імені Миколи Гоголя (довідка про впровадження № 03/769 від 1.07.2003 р.), у навчально-виховному процесі в Обласному педагогічному ліцеї при НДПУ імені Миколи Гоголя (довідка про впровадження № 128 від 17.06.2003 р.), у Ніжинській загальноосвітній школі

I-III ступенів № 3 (довідка про впровадження № 80 від 27.08.2003 р.), у Ніжинській загальноосвітній школі I-III ступенів № 15 (довідка про впровадження № 135 від 27.08.2003 р.).

Обсяг і структура роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури (269 позицій), списку джерел (65 найменувань), покажчика міфологічних назв. Загальний обсяг дисертації – 223 сторінки, основний текст викладено на 186 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У *вступі* обґрунтовується актуальність теми дисертаційного дослідження, формулюються його мета й завдання, визначається наукова новизна роботи, подаються відомості про джерела лінгвістичного матеріалу й методи, окреслюється теоретичне та практичне значення результатів, з'ясовуються шляхи їх апробації.

Перший розділ дисертаційного дослідження “Статус міфологічної лексики в українській науковій думці XIX – XX ст.” присвячено розкриттю загальних питань міфології як феномена духовної культури, українського романтизму, у якому функціонально актуалізувалася роль міфологем, та міфопоетичної лексики як сегмента художньо-образної системи романтичного тексту. У розділі розкрито основні наукові концепції міфотворчості, проаналізовано кореляцію міфу як одиниці етнокультурної картини світу та міфonomінацій як одиниць лексико-семантичної системи національної мови, досліджено погляди українських письменників-романтиків на проблеми слов'янської міфології, з'ясовано специфіку бачення ними структурації язичницького континууму, розглянуто тлумачення письменниками міфопоетичної лексики слов'янського язичництва.

Дослідження української міфологічної лексики здійснювалося на основі літератури XIX ст., оскільки мовна картина світу романтиків становить цілісну систему, сформовану за допомогою мовних засобів, одним із фрагментів якої виступають міфологічні номінації. Архаїчні обрядові концепти-архетипи набувають номінативної категоризації, унаслідок чого створюється певний мовний простір, який визначає специфіку менталітету нації. Мовна репрезентація культурних знаків забезпечує інформативну лінію фіксації та трансляції культурної спадщини на шкалі національно-історичного розвитку етносу. Акумуляючи на лінгвальному рівні культурні образи, народ зберігає та передає нащадкам культурну традицію. Міфопоетична категоризація як один із виявів моделювання світу виступає культурно-семіотичним кодом, що вербально та/або невербально репрезентує потужний ідіостічний культурний потенціал нації.

Наукове вивчення міфологічних образів давньоукраїнського світогляду еволюціонувало від виділення двох рівнів язичницького континууму – пантеїстичного та пандемонологічного (у концепціях М.Костомарова, Я.Головацького) – до розширення міфологічної системи за рахунок солярно-лунарних, атмосферних, геоморфних і зооморфних істот (І.Нечуй-Левицький), персоніфікованих образів і об'єктів природи (Б.Грінченко), фауністичних і метаморфічних образів (П.Куліш). Орієнтуючись на етнокультурну традицію інтерпретації міфосвіту, українські письменники романтичного напрямку постулюють креацію власного міфологічного універсуму слов'янського язичництва. Система кодифікованих міфологічних значень, основу якої складає лінгвоментальна народнопоетична парадигма, набуває особливого висвітлення в міфопросторі українського романтичного тексту, де розкривається ментально-вербальне буття міфологічних концептів.

Перший розділ містить загальний теоретичний аналіз української міфологічної лексики. Зокрема, у ньому проаналізовано наукові досягнення лінгвістичних студій учених-міфологів, зазначено основні аспекти дослідження міфолексики в наукових доробках українських мовознавців (О.Потебні, Н.Сологуб, С.Єрмоленко, Т.Лукінової, Н.Молотаєвої, Т.Бовсунівської, М.Зубова, Н.Хобзей, В.Гуторова), розглянуто міфолексику як продукт лінгвокультурного креативного акту пізнання міфосвіту.

Міфологічна лексика становить частину етнокультурно маркованої лексичної парадигми. Увагою до міфологічних номінацій позначена лінгвістична матриця української романтичної творчості.

У *другому розділі* “**Структурно-семантична характеристика української міфологічної лексики**” досліджено семантичну структуру міфологічних номінацій, виокремлено лексико-семантичні поля міфологічного лінгвістичного континууму, з'ясовано, які компоненти семантичної матриці міфолексем актуалізуються у відповідному текстовому оточенні.

На основі парадигматичних відношень у межах значеннєвої системи міфологічної лексики визначено лексико-семантичні поля міфономенів: пантеїстичні номінації (із диференціацією на підгрупи – міфоніми на позначення найголовніших богів давньоукраїнського пантеону (*Перун, Велес, Стрибог, Дажбог, Сварог, Хорс, Мокоша, Семаргл*); міфолексеми на позначення другорядних богів (*Ляля, Лель, Мара, Пек* тощо)); пандемонологічні номінації (назви нечистиків (маскулінізована (*чорт, біс*) і фемінізована (*відьма, яга*) диференціація однини та множинна репрезентація (*нечиста сила*) на вербальному рівні), найменування божків і божеств (*Хлібник, русалки, Пекун* тощо)); фауністичні міфономінації (*кінь,*

зозуля, лебідь); флористичні міфонеми (дуб, осика, горицвіт); астральні міфологеми (підгрупи – солярна (сонце), лунарна (місяць) і власне астральні (зірки, зорі)); архетипні міфоніми (вода, повітря, вогонь, земля); міфотопоніми (рай – пекло, цей світ – той світ).

Кожне з окреслених лексико-семантичних полів української міфологічної лексики концептуально й вербально становить квант міфологічної дійсності; корелятивно вони формують цілісну систему язичницького універсуму.

За різним ступенем міфологічності в семантичній матриці міфоназви та її найближчого словесного оточення виділено дві групи міфонеменів: з імпліцитною та експліцитною міфологічністю. Номінації з імпліцитною міфологічністю позначають об'єкти міфобуття, які містять ознаки надприродності та корелюють із певними рисами міфологічного мислення, але активно не функціонують у межах міфопростору. До цієї групи належать фетишизовані феномени природи, фауністичні та флористичні міфообрази (*вітер, ластівка, сон-трава*).

Групу номенів з експліцитною міфологічністю формують міфологічні персонажі з ірреальними ознаками: 1) реальні персонажі, які набувають ірреальних рис: а) наділені магічними властивостями люди (*відьма, знахар*), б) перетворені на представників міфологічного світу діти й дорослі (*мавки, русалки, вовкулаки*), в) міфологічно-казкові персонажі (*змій, баба-яга*); 2) міфообрази, які в результаті когнітивно-мисленнєвої діяльності давньої людини набули ознак живої істоти (уособлені образи хвороб) (*лихоманка, трясця*); 3) ірреальні міфообрази, які зберігають зв'язок із реальною субстанцією (*померлі люди, мара, мана*); 4) міфонеми пантеїстичного й пандемоніологічного рівнів (*Перун, Мокоша; чорт, біс*).

Лексико-семантична парадигма української міфологічної лексики романтичного дискурсу актуалізує сукупність міфопоетичних значень, що виступають вербальною формою репрезентації міфологічного потенціалу номінацій. Текстову площину романтичної творчості формують метаморфози, психоасоціативи, провісники, символи.

Процес метаморфізації тісно пов'язаний із пантеїстичними поглядами давньої людини на світ. Український романтичний міфологічний континуум репрезентує флоро-фауністичний мотив метаморфізації (перетворення душі в рослини й тварин). Як кінцева ланка метаморфоз у семантичній групі лінгвоміфопоетики, що подає український романтичний текст, представлені: а) фітообрази (*явір* ← закоханий юнак, *тополя* ← закохана дівчина, *брат-і-сестра* ← одружені рідні брат і сестра, *береза* ← зла мачуха); б) орнітальні образи (*ластівка* ← мати, яка тужить за померлим єдиним сином).

Система психокомплексів романтичного міфологічного тексту пов'язана із законом партиципації – причетності людини як мікрокосму до природи як макрокосму. У контексті української романтичної творчості цей тип міфологічних значень репрезентується такими семантичними моделями:

1) природа як магічний об'єкт: В полі *сон-траву* я вратиму, Своєї доленьки питатиму (М.Костомаров); Під самого купала, Забувши сум і страх, Ми *папороть* шукати Ходімо по лісах (Дніпрова Чайка);

2) світ природи як прихисток людини: *Луца* – ліжком, *дерн* – подушка (Т.Падура); А я все в городці під *липою* сиджу, На спів наслухаю, дужчаю щодня... (С.Воробкевич);

3) гармонійне відчуття світу природи людською душею: Коли тяжко мені стане, К *дубу* пригортаюсь! (М.Петренко); Благословило їх *небо зірками*, Та *соловейко* в гіллі шебстав... (Дніпрова Чайка); *Місяць*, милуючись, сон їх стеріг (Дніпрова Чайка);

4) вегетативні міфологеми як атрибути померлих. Локативно вони визначаються як надмогильні рослини, наприклад: Зеленіють дві *тополеньки*; У тіні їх у густенької Невисокая могилочка (М.Костомаров); Вільний степ, в степу могила, *верба* низько розпустила Вітоньки сумні... (П.Грабовський). Причетними до померлої людини виступають також і представники пташиного світу: Серед поля, край могили, Калина стояла, На каліні на буйнесенькій *Зозуля* кувала (М.Шашкевич); Від чиїх же то могил Вночі жалібний *пугач* Розкидає своїх крил По пустинях сумний плач? (Т.Падура).

Астральні міфологеми репрезентують такі семантичні типи в межах романтичної лінгвопоетичної площини:

1) міфоконцепти з астральним кодом як партиципаційні учасники чарувань: Марусенька, в *місяць* глядя, Стоїть край дороги. Та вийняла з-за пазухи Циганчині чари... (Л.Боровиковський); Звела з неба вороженька Дві яснії *зірки* (Л.Боровиковський). Характерним для романтичного тексту є функціонування астральних міфологем як концептуальних кодів вербальної магії, наприклад: Зняла перстень із рученьки – Сю річ говорила: “*Місяць* на небі; Камінь на землі; Риба в морі; Звір у полі; Грицько піде додому, – А я по сліду йому...” (Л.Боровиковський);

2) лунарна міфологема як свідок побачення закоханих: Там щось маєм Нишком робити; Тільки що *місяць* Буде глядіти (М.Костомаров);

3) солярна міфологема *сонце* як хранитель вічного кохання: Яснее *сонце*, небо високе, Земля широка, море глибоке! Хай наша доля у вас зостане, Хай після смерті кохання не зв'яне! (М.Костомаров).

Провісники лінгвально формують мікроконтекст “міфономен + значеннєво важлива валентісна лексема” і концептуально репрезентують прогностичний зміст. В українському романтичному тексті вони лінгвально представлені такими семантичними типами:

1) провісник певної пори року:

а) весни: флористичні образи: В руці тримала весняні звістуні: Квітку з *фіалки, рясту, веснівок* (А.Могильницький); фауністичні образи: Знов весняно світом стало, Вже вертають *журавлі* (С.Воробкевич);

б) літа: флористичні образи: Літо було... *Весняночки і гвоздики* Цвіли, процвітали, Пахоші і аромати Слали й розливали (С.Воробкевич);

в) осені: флористичні образи: Осінь була, а з *калини* Лист пожовклий осипався (С.Воробкевич); фауністичні образи: Осінь загостила в світ, Полетіли птиці, *Бузьки, сиві журавлі і перепелиці*, Десь за море в край чужий... (С.Воробкевич);

2) провісники добра. Орнітологічний міфообраз *ластівка* пророкує злагоду, добро, щастя. Романтичний текст декодує таке сприйняття цього міфономена: Кажуть, де вона [*ластівка*] витає, Згода у тій хаті (М.Костомаров). Провісником гостей або добрих вістей у міфологічній свідомості завжди була сорока. Таке сприйняття орнітоміфологеми відтворює українське романтичне письмо: Посилала я *сороку-білобоку*, а вона мені принесла дві вісті під правим крильцем... (Марко Вовчок);

3) провісники лиха, нещастя, недоброї звістки: Як *зозуля* кувала, лихо віщувала... (А.Метлинський); Треба ж на моє горе божевільній *сові* прилетіти на уздвір'я, кричить та й кричить. – Це не перед добром, – мати каже, – це якась дівка приведе дитину (Ганна Барвінок); Ой кряче *ворон*, негодоньку чує: Щось козакові серденько віщує (Л.Боровиковський).

Символічне значення міфономінацій актуалізується під впливом контекстуального міфологічно маркованого словесного оточення. Символізація семантики міфономенів відбувається на основі предметно-номінативного значення, що набуває символічного навантаження. Символічно позначений міфонім видозмінює семантичну матрицю, актуалізуючи символічно значущі елементи семантики слова через надання їм символічної функції. Міфологічно орієнтовані слова-символи становлять своєрідні лексичні константи, що фіксують етнокультурну специфіку нації-носія мови, відображаючи народний світогляд.

Символічне значення міфономінацій ґрунтується на вже сформованій значеннєвій системі слів-несимволів. Вихідна (початкова) семантика слова слугує основою формування символічного значення міфономенів з урахуванням

етнокультурної традиції. Розуміння світоглядних орієнтирів нації є необхідною умовою інтерпретації семантичного наповнення міфологічно маркованого символу.

Міфологічні номінації з актуалізацією символічного значення фіксують етнокультурний і мовносеміотичний досвід нації та виявляються в контексті культурно-традиційних, обрядово-ритуальних і художньо-мовних систем. Виступаючи духовним феноменом, міфологічно маркована лексема із символічним значенням набуває світоглядно-ціннісної та ментально-когнітивної наповнюваності та є концептуально-вербальним засобом формування культурного простору, оскільки національна міфологічна символіка відображає широкий спектр духовних традицій народу, його світоглядних орієнтацій і норм ритуально-обрядової поведінки.

Міфонім із сильною потенцією символічного значення є потужним сигналом художньо-естетичної інформації, виступаючи експресивно-стилістичною одиницею, що містить поняттєво-асоціативний, образно-художній та емотивно-оцінний рівні семантичної матриці міфолексем.

Символи репрезентовані такими семантичними типами:

а) символи одухотвореної природи: *Сосни, смереки, буки і ялиці* Ведуть шумлячий з *вітром* розговор (А.Могилянський);

б) символи вертикальної опори світобудови: В ширім полі *дубець* стоїть... (М.Шашкевич);

в) символи долі людини: Хились, моя головонько, Як тая *билина* (Я.Щоголев); Бо стою, як той самотній *Горох* при дорозі... (В.Забіла). Символом долі виступає астральна міфологема *зірка*. Узуальне тлумачення зірки як людської душі, що визначає життєву долю людини, корелює з індивідуально-авторським використанням міфоконцепта в межах художнього романтичного тексту. Наприклад: *Зірочки* яснії Світять в небі – Все то долі... (О.Корсун); На небі *зірка* – ясна зірниця, То твоя доля – твоя красовиця, Доля твоя! (М.Костомаров);

г) символи людських якостей і рис характеру. Утіленням працьовитості серед представників фауністичного світу національною свідомістю визначається *бджола*: Ї зачали робити: То хатку ліпити, то збирати мід, То пилок на плід, І широко, і вірно, Як *пчолам* примірно (М.Устиянович); ...[*бджілка*] і так все без устанку Од божого поранку – Цілу днину, до змроку; Майже більшу часть року... (М.Устиянович).

г) символи життєвих випробувань: Як горе, мов *терен*, всю душу поколе, Коли одцуралось тебе вже усе, І ти, як сухеє *перекотиполе*, Не знаєш, куди тебе вітер несе? (О.Афанасьєв-Чужбинський);

д) символи добра і зла. Утіленням вічного добра є солярна міфологема *сонце*, символічність значення якої в контексті романтичної міфопоетики валентісно

підкреслюється атрибутивом, що актуалізує позитивно конотовану семемну структуру: Знову розгонить ясне *сонце* туман віковичний (М.Костомаров);

е) символи вічності буття, які представлені найчастіше астральними міфологемами: *Зорі* світять, як світили, і будуть світити, А ми, на їх подивившись, ляжем в землю тліти (М.Костомаров); Сама ж *звізда* сіятиме вовіки! (Ю.Федькович).

Обстеження лінгвістичного матеріалу виявило вплив словотвірних формантів на значеннєву структуру міфолексик. Міфологічно позначені словотвірні деривати слугують стилістичному прийому урізноманітнення мовної палітри романтичних творів, підкресленню експресивності лінгвоконтексту та увиразненню емоційного фону художнього відтворення міфологічної моделі світовідчуття.

Міфологічно марковані лексичні деривати в межах романтичного тексту функціонують із метою: 1) стилістичного відтінення експресивності вербального комплексу в контексті художньої творчості (*сонечко, місяченько, зіронька*); 2) актуалізації певної семи в семемно-семантичній структурі міфологічних номінантів (*молодик, вихор*); 3) табузації та евфемізації в процесі називання окремих об'єктів міфобуття (*яснолиций, буйнесенький*).

Проведений аналіз синтагматики міфологічних номінацій показав, що вони активно функціонують як складові фразеологічних одиниць (далі – ФО). В українській фразеології, конститuentами якої виступають міфологічно марковані лексеми, виявляються давні національні традиції, народні уявлення та вірування. ФО з міфонімами набувають емотивно-оцінних характеристик, актуалізуючи загальне позитивне чи негативне сприйняття контекстної ситуації. Емотивно-оцінна кваліфікація фразеологізму може виявлятися через широку оцінну модальність стійкого вислову або через актуалізацію оцінних сем міфолексем-складників ФО. Фразеологізми-оцінки визначають специфіку народної духовної культури, особливості національного світобачення.

Український фразеологічний фонд з елементами-міфонімами, зафіксований у творах письменників-романтиків, маніфестує вираження в переважній більшості негації, що зумовлено передусім уживанням демонологічних назв як складників ФО: *з біса, до чорта, бісики пускати*. Фраземи з національно-культурно маркованим компонентом-міфонімом становлять одну з систем координат лінгвоетнокультурного простору, дослідження якого окреслює межі духовної діяльності людини, визначає особливості світогляду народу, виявляє специфіку національного менталітету.

Третій розділ “Міфологеми як елемент образної структури художнього тексту: функціонально-стилістичний аспект” присвячено функціонально-

стилістичному аналізу української міфологічної лексики романтичної творчості.

У межах української романтичної творчості виявляються багатогранні семантико-стилістичні потенції міфологічно орієнтованої лексики. Як елементи мовно-образної структури тексту міфологічні номінанти декодують етнокультурний інформаційний простір узуального характеру відповідно до художніх особливостей романтичного мистецтва. Індивідуально-авторська наповнюваність міфологічно маркованого контексту розширює метасемантичну й образно-стилістичну перспективу художнього тексту.

Специфіка номінування як вербальної фіксації міфоконцептів визначається десигнативно-денотативною співвіднесеністю назви та позначуваного нею об'єкта міфобуття. Одну лексико-номінативну групу міфonomінацій формують міфоніми, що лінгвально маркують реальні предмети, образно переосмислені міфологічною свідомістю (архетипні, флористичні, фауністичні й астральні міфологеми). Іншу групу становлять міфонайменування, що виникли як результат когнітивно-креативної діяльності давньої людини (пантеїстичні, пандемонологічні й міфотопонімні словоформи).

Міфологічні номінанти в межах романтичних творів функціонують як утворення первинної або вторинної номінації. Первинне лексичне номінування є лінгвальним позначенням об'єктів міфосвіту. В основі таких міфоназв знаходиться первинний спосіб найменування, тобто визначення безпосереднього зв'язку "денотат – мовний знак". Так, скажімо, міфономен *вовкулака* узуально позначає людину, що обертається у вовка. Таку кореляцію фіксує і українське романтичне письмо: Зроблю ж я тебе [Грицька] ще чаровнішим: побіжиш із села *вовкулакою* (Ганна Барвінок).

Вторинна лексична номінація полягає у використанні вже відомих мовній системі номінативних засобів із метою актуалізації функціонально-стилістичного потенціалу. На основі вторинного найменування в лінгвістичному міфоконцептуальному континуумі функціонують евфемізовано-табуїстичні найменування. Вторинна номінація може бути відапелятивною та відономастичною. У першому випадку джерелом міфологічного номінування слугує апелятив – загальна назва, яка в результаті зрушення міфологічного мислення набуває ознак міфологічності. Так, романтичний текст фіксує міфологічну назву, в основі якої знаходиться апелятив із сильною потенцією міфологічності: І *Уранішняя Зоря* на небі Ясно світом обливає море (Б.Грінченко). Відономастична вторинна номінація є результатом утворення апелятивної міфоназви від власного імені. Функціональна спрямованість Перуна – бога грому й блискавки – стала основою для творення апелятивної назви: Як озвуться, то слово їх [хмар] – грім, А ударять – *перуном*

палким, – І здригнеться земля серед бурі, Як гуркоче розгніваний грім (Б.Грінченко).

Семантична матриця міфологічних назв містить мегакомпонент і сукупність макрокомпонентів (денотативний, конотативний). У структурі романтичного тексту вагомого стилістичного значення набуває широке функціонування конотації міфонімів. Об'єктивно-номінативна функція міфономенів поєднується із суб'єктивно-оцінною, тому значеннєва структура міфологічних номінацій трансформується через нашарування конотативних елементів на денотативний зміст міфолексем. Процес видозміни семантичної матриці міфонімів відбувається за допомогою емпізи, афективної афіксації (суфіксації) та використання виразово збагачених і стилістично спроможніших семантичних заміників.

Виразова енергія міфологічно орієнтованого слова яскраво виявляється в межах художньо-мовної системи, оскільки експресивність найповніше реалізується в лексико-семантичному вербальному оточенні, що підсилює та увиразнює емоційно-експресивну функцію міфономенів.

Емотивно забарвлені міфonomінації виражають емпатичні та інші підвищено-емоційні стани мовця. Українське романтичне письмо декодує міфологічно марковані контексти, які актуалізують високий ступінь емоційності, експресивності та оцінності позначуваного, репрезентуючи спектральну шкалу ціннісних орієнтацій – від позитивного модуса до негативного. Емотивно-експресивна наповнюваність міфолексем реалізується за умови превалювання суб'єктивно-оцінної інформації над об'єктивно-поняттєвою.

Романтичний текст найповніше передає позитивну маркованість міфонімів. На позначення пандемонологічних істот міфологічного світогляду вживаються номінації нечистиків, семантична структура яких маркує меліоративну (з актуалізацією відчуття жалю, співчуття: *бісенята, чортенята*) або пейоративну (вираження зневаги: *чортяка, відьмище*) емотивну оцінність.

Емоційність, експресивність і оцінність як значущі компоненти конотативного значення міфологічних номінацій сприяють смисловій конденсації та стилістичному увиразненню міфологічно орієнтованого контексту, створюють емпатично репрезентований, підвищено-почуттєвий семантичний комплекс міфоконтексту, підсилюють функціонально-стилістичний фокус вербального зображення міфологічно забарвленої ситуації.

Досліджені тексти репрезентують широку метасемантичну структуру за рахунок міфонімів і їх контактного словесного оточення. Корелятивно з іншими лексемами міфологічна номінація формує морфолого-семантичний комплекс, який виявляє глибинні лексико-стилістичні потенції текстового простору. Лінгвальний

міфологічний комплекс репрезентує вербальну (*Сонце покотилось* вгору, *піднімалось* все вище та вище (І.Нечуй-Левицький)), ад'єктивну (В наші любі, поконвічні високі Карпати Зайшло *ясне, красне сонце* нічку переспати (С.Воробкевич)) й субстантивну актуалізацію міфоконтексту (Не сиділа у віконечка У неділю *до схід сонечка* (Костомаров)).

Міфологічні номінації українського романтичного тексту, які набувають національно-культурної маркованості, функціонують як комплексні текстові одиниці пресупозитивного характеру. Етноміфологема романтична поетика актуалізує широку лінгвоконцептуальну площину міфологічного дискурсу, репрезентуючи глибинні світоглядно-естетичні й етнокультурні виміри.

Міфологічний текст, який кодує українське романтичне письмо, потребує широкої інтерпретації із залученням етнокультурних знань. Інформаційний простір розгортає семантичну перспективу міфологічно маркованого контексту. Так, у конситуації “З’їдає мислі, як *змія зірочки*” (М.Шашкевич) образно-порівняльна конструкція апелює до давніх народних вірувань, за якими вважалося, що відьма (семантичним замінником слова на позначення представниці нечистої сили в цьому реченні виступає евфемістично-табуїтована міфоназва *змія*) здатна знімати з неба зірки. Таким чином, коло традиційних міфопоетичних уявлень створює інформаційний фон для тлумачення міфологічно маркованого контексту.

Важливим семантико-стилістичним явищем мовної тканини тексту є прозопопея. Її концептуальна основа – це ментально-світоглядні орієнтири давньої людини, яка одухотворювала й олюднювала навколишній світ. Фактичний матеріал фіксує велику кількість персоніфікованих і уособлених міфообразів, серед яких найвищу продуктивність виявляють астральні міфологеми.

Серед засобів реалізації прозопопеї в мовній площині романтичної творчості найширше представлені лексико-семантичний (валентнісне поєднання міфонімів із дієсловами, що позначають дію, властиву живій істоті, а також використання складених іменних присудків (*Сонце в вікна мої Усміхалось...* (П.Грабовський); *Зірниці плачуть* на шовковий луг... (Ю.Федькович); *Плачуть верби* (Б.Грінченко); *Ластівкою* сизенькою Матіночка *стала* (М.Костомаров)); лексико-синтаксичний (функціонування образно-порівняльних конструкцій, прикладок (Білий [діл] був зовсім, а прямий, *як явір*, око *ясне*, стоїть *гордо...* (Марко Вовчок)); Вас, синів-*соколів*, із далеких країв, Як здоров’я собі, сподівалась (Л.Боровиковський)); синтаксичний (вокативні утворення (*Місяцю* ясний! не їдь ти далеко: Щось моє б’ється Серденько нелегко (Л.Боровиковський); Ні, моя *голубонько*, не підеш ти за Харитона, я тебе буду сватать! (О.Стороженко)).

Романтичне письмо засвідчує високий ступінь образності й метафоричності міфолексем, що зумовлено актуалізацією уособлення, персоніфікації, анімізації, фетишизації об'єктів міфосвіту як лінгвопсихологічного феномена архаїчної людської свідомості. Сукупність усіх параметричних характеристик семантичної матриці міфономів (емотивно-оцінна спрямованість, етнокультурна інформаційна площа, прозопопея) визначає глибинні потенції семантико-стилістичної структури міфологічно маркованого романтичного тексту.

У висновках узагальнено основні результати дисертаційного дослідження.

Мова як функціональна система акумулює етнонаціональну специфіку та культурно-історичний досвід її носіїв, що виражається в процесі використання мовних (лексичних) одиниць у межах вербально-художнього простору. Важливим конститuentом лексичного рівня мови виступають міфологічні номінації – лексеми, значеннєва структура яких актуалізує традиційно закріплені набір етнокультурної інформації, пов'язаної з міфологічними уявленнями, віруваннями та повір'ями.

Міфопоетичне мовлення репрезентує використання внутрішньосистемних потенцій лексичного фонду мови через міфологічне наповнення лексем, актуалізує певні словотвірні типи, які контекстуально формують широкий тлумачний фон міфологічної моделі буття. Міфономени як слова з виразною історико-культурною, національно визначеною орієнтацією в контексті української романтичної творчості репрезентують широку парадигму прямих і непрямих значень, актуалізують сукупність сем – головних і периферійних, виявляють здатність до метафоризації, уособлення, персоніфікації, корелюють з іншими лексемами, утворюючи розгорнуті міфологічно марковані контексти, характеризуються можливістю сполучуваності в межах стійких зворотів.

Семантична матриця міфологічного імені містить денотативний і конотативний макрокомпоненти. Денотативний рівень значеннєвої структури міфономінацій визначає позначуваність відповідного об'єкта міфологічного виміру – реально існуючого в людській свідомості або образно переосмисленого в процесі когнітивно-креативної мислительної діяльності особи. Конотативний рівень репрезентує емотивність, експресивність і оцінність як мікрокомпоненти.

Семантико-стилістичний потенціал міфологічно орієнтованої лексики реалізується морфолого-семантичним комплексом – міфонімом і його контактним словесним оточенням. Найбільшою частотністю функціонування в романтичних міфотекстових структурах відзначаються вербальний і атрибутивний семантичні комплекси. Ці словесні утворення актуалізують спектральну сітку сем, конотативна забарвленість якої рухається від нульової до позитивної емотивності на ціннісній

шкалі емотивно-оцінних характеристик. Романтичне письмо декодує морфолого-семантичні комплекси з високою потенцією конотативності. Лише реалізації узуального значення міфологем зумовлюють редукцію образної та емотивно-оцінної забарвленості. У випадках традиційності міфологем реалізується фольклорно-поетична семантика міфономінацій.

Давнє світобачення слугує текстоутворювальною основою, набуваючи індивідуально-авторського тлумачення в межах текстової організації міфотворчості романтиків. Декодовані лінгвальною системою романтичної площини міфоконцепти традиційної духовної культури виступають етико-культурологічним знаком романтичної творчості, надаючи емотивно-оцінного та експресивно-стилістичного наповнення мовній тканині творів.

Для української романтичної творчості характерна кореляція семантики міфономенів і позамовних пресупозитивних чинників. Спираючись на глибинні народні уявлення, вірування та погляди, романтики розкривають цілісну картину Всесвіту, у якому поєдналися реальний світ і міфологічне буття. Основою інтерпретації мовної тканини міфологічно позначеного романтичного контексту виступає сукупність етнокультурних знань.

Міфологічна лексика як лінгвальний феномен, корелюючи зі структурами ментально-світоглядної та когнітивно-культурологічної діяльності, репрезентує на вербальному рівні концепти міфологічного виміру. У межах української романтичної творчості міфологічні номени декодують глибокий зміст традиційної духовної культури.

Основні положення дисертації викладено в публікаціях:

1. Василенко А.М. Міфологічні номінації: лексико-семантичний аспект // Наукові записки Ніжинського державного педагогічного університету імені Миколи Гоголя. Філологічні науки. – Ніжин, 2001. – С. 60-64.
2. Василенко А.М. Аспекти міфологічної свідомості та їх відтворення у вербальному дискурсі // Сіверянський літопис. – Чернігів, 2001. – № 6. – С. 56-59.
3. Василенко А.М. Лінгвокультурогенна площина слов'янського міфологічного континууму // Мова і культура. – Вип. 5. – Т. 2. – Ч. 1. – К., 2002. – С. 45-50.
4. Василенко А.М. Концептосистема міфологічних поглядів Івана Огієнка: інтерпретація пантеону та пандемоніуму давньоукраїнської міфопоетики // Вісник Житомирського педагогічного університету. – Вип. 9. – Житомир, 2002. – С. 88-91.

5. Василенко А.М. Дериваційна парадигма міфологічної лексики українського романтичного тексту // Система і структура східнослов'янських мов. – К., 2003. – С. 33-36.

6. Василенко А.М. Семантичний аспект міфологічної лексики: концепція О.О.Потебні // Історія української лінгвістики: Зб. наук. праць. – Київ – Ніжин, 2001. – С. 61-65.

7. Василенко А.М. Фразеологічні міфологеми: духовні виміри романтичної прози // Славянская фразеология в ареальном, историческом и этнокультурном аспектах: Материалы международной научной конференции. – Гомель, 2001. – С. 94-98.

8. Василенко А.М. Українська міфологічна лексика в інонаціональному лінгвоконцептуальному просторі (на основі російськомовних поезій українських романтиків) // Проблемы преподавания и изучения русского языка в школе и вузе на современном этапе: Материалы международной научно-практической конференции. – Нежин, 2001. – С. 75-80.

9. Василенко А.М. Сопоставительный анализ мифологической лексики (семантический аспект): украинско-белорусские параллели // Славянский мир на пороге третьего тысячелетия: Материалы международной научной конференции. – Гомель, 2001. – С. 191-193.

АНОТАЦІЯ

Василенко А.М. Українська міфологічна лексика в художній літературі XIX ст. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.01 – українська мова. – Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова, Київ, 2004.

У роботі досліджується українська міфологічна лексика як одна з лексичних мікросистем мови: здійснюється структурно-семантичний і функціонально-стилістичний аналіз міфологічних номінацій. Міфолексеми як одиниці мовної системи розглядаються в тісному зв'язку з категоріями культури та етнології; з'ясовуються власне лінгвістичні та екстралінгвальні фактори, які сприяють розгортанню образно-стилістичної перспективи міфологічної назви. Аналіз міфонімів здійснюється на основі українських романтичних творів XIX ст., оскільки літературна творчість цього періоду найповніше виявляє багатогранні лексико-семантичні та функціонально-стилістичні можливості міфологічних найменувань.

Ключові слова: міфологічна лексика, міфонім, лексико-семантична група,

конотативна наповненість, емотивно-експресивна характеристика, оцінне значення, стилістична маркованість, національно-культурна зумовленість.

АННОТАЦІЯ

Василенко А.Н. Украинская мифологическая лексика в художественной литературе XIX в. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук по специальности 10.02.01 – украинский язык. – Национальный педагогический университет имени М.П.Драгоманова, Киев, 2004.

Мифологическая лексика является одной из лексических микросистем языка. Мифолексика функционирует как вербальный код мифологического мировосприятия. В диссертационном исследовании сделана попытка осуществить структурно-семантический и функционально-стилистический анализ мифологических номинаций на основе украинской литературы XIX в.

В I главе анализируются фундаментальные научные концепции мифотворчества, раскрываются общие вопросы мифопоэтической лексики как фрагмента художественно-образной системы романтического текста. Мифология как культурно-семиотический код представлена языковыми средствами в процессе когнитивного моделирования экстралингвистической действительности. Номинативная категоризация денотатов мифобытия осуществляется на уровне осмысления мифологических объектов с учетом национальной специфики мировидения.

II глава посвящена структурно-семантической характеристике украинской мифологической лексики. Мифолексемы, извлеченные из художественных произведений обозначенного хронологического периода, разделены на семь лексико-семантических групп: пантеистические, пандемонологические, фаунистические, флористические, астральные, архетипные и топонимические мифономинации. Мифологический потенциал номенов реализуется посредством системы мифопоэтических значений, которая в рамках украинского романтического творчества представлена метаморфозами, психоассоциативами, предвестниками и символами. Фактический материал убедительно свидетельствует о продуктивности использования наименований с соответствующей функциональной направленностью. В работе также исследованы деривационные процессы мифопоэтической лексико-семантической системы, определена целевая перспектива мифономинаций, в частности: 1) стилистическое усиление экспрессивности мифологически маркированного словесного комплекса в контексте художественного творчества, 2) актуализация определенных сем в

смысловой структуре мифологических наименований, 3) табуирование и эвфемизация в процессе номинирования объектов мифодействительности. Мифологические номинации исследованы как элементы фразеосистемы украинского языка. Фразеологические единицы с мифонимами приобретают эмотивно-оценочные характеристики.

Функционально-стилистическое исследование мифонимов, осуществленное в III главе диссертации, позволило выяснить специфику номинации как вербальной фиксации мифоконцептов, которая определяется денотативной соотносительностью наименования и обозначенного объекта мифобытия. В семантической структуре мифономинаций активизируется коннотативная наполненность наименований. Эмоциональность, экспрессивность и оценочность как смысловые компоненты коннотативного значения мифологических номенов способствуют смысловой конденсации и стилистической выразительности мифологически маркированного контекста. В рамках украинского художественного творчества XIX в. мифологические наименования функционируют как комплексные текстовые единицы пресуппозитивного характера, которые декодируют широкий информационный фон мифологически обозначенной ситуации. Мифологические номинации в работе рассмотрены в рамках семантико-стилистического явления прозопопеи – определены персонифицированные и олицетворенные мифообразы.

Итак, мифологические номинации формируют значительный слой лексико-семантической системы украинского языка, реализуют многогранные семантико-стилистические возможности употребления в пределах художественно-образного языкотворчества и раскрывают глубинный функционально-информационный диапазон романтического мифологически ориентированного текста.

Ключевые слова: мифологическая лексика, мифоним, лексико-семантическая группа, коннотативная наполненность, эмотивно-экспрессивная характеристика, оценочное значение, стилистическая маркированность, национально-культурная обусловленность.

ANNOTATION

Vasylenko A. *Ukrainian mythological lexical units in fiction of the 19-th century.* – Manuscript.

The dissertation is submitted to obtaining the degree of candidate of philological sciences in speciality 10.02.01 – the Ukrainian Language. – Dragomanov National Education University, Kyiv, 2004.

In the paper ukrainian mythological lexical units as one of the lexical microsystems

of the language are researched: structurally semantic and functionally stylistic analysis of mythological denotations is carried on. Mythological lexical units taken in the language system are considered in the close connection with categories of culture and ethnology; inherently linguistic and extra linguistic factors are being found out which are favourable to the development of the perspective of the stylistical image of mythological name. The analysis of mythonims is elaborated upon ukrainian romantic works of the 19-th century, since literature creativity of this period reveals the most fully many faceted lexically semantic and functionally stylistic possibilities of mythological names.

Key words: mythological lexical units, mythonim, lexically-semantic group, connotative saturation, emotive-expressive characteristics, estimation meaning, stylistic nuance, national-cultural condition.

Поверніть книгу не пізніше зазначеного терміну

ООО «Трансфер». Т. 35 000. 2003 р.

Підписано до друку 29.12.2003

Формат 60x90/16

Папір офсетний

Гарнітура Computern Modern

Ум. др. арк. 1,0

Тираж пр. 100

Замовлення № 217

Видавництво
Ніжинського державного педагогічного університету
імені Миколи Гоголя,
м. Ніжин, Кропив'янського, 2

8 (04631) 2-22-37

E-mail: ndpu@nezhin.ukrsat.com

скач